

KEPPI JA PORKKANA

Valtiosektorin tiedote 2/2010

Sisältö

- 1 Palkkausjärjestelmätöölle ei loppua näy**
- 2 ELYjen alkutaipaleesta kouluarvosana seitsemän**
- 3 Trafittutta**
- 4 Virkariitalautakunnan päätös lakkorajoista yhteiskunnan turvallisuudelle tärkeiden toimintojen osalta**

PÄÄKIRJOITUS

Palkkausjärjestelmätöölle ei loppua näy

Valtionhallinto on pääosin saatu palkkausjärjestelmien piiriin. Valmistaa ei kuitenkaan näytä tulevan koskaan. Virastoja yhdistyy ja organisaatiot uudistuvat. Muutostila näyttää muuttuneen pysyväksi, joten myös palkkausjärjestelmät elävät jatkuvasti. Palkkausjärjestelmistä joudutaan neuvottelemaan yhä uudelleen. Eikä tämä koske vain organisaatiomuutostilanteita. Keskustasolle on perustettu työryhmä pohtimaan mahdollisuuksia lisätä palkkausjärjestelmäsopimusten yhdenmukaisuutta ja vähentää niiden lukumäärää

Virastojen yhdistämisistä johtuvia palkkausjärjestelmäneuvotteluja käydään parhaillaan usealla eri taholla. Tilanne ei missään ole yksinkertainen. Esimerkiksi ALKU- hankkeessa perustettujen uusien virastojen, AVlen ja ELYjen osalta joudutaan rakentamaan uutta palkkausjärjestelmää tilanteessa, jossa kaikissa kuudessa yhdistetyssä virastossa on ollut voimassa omat, omien virastojen lähtökohdista tehdyt palkkausjärjestelmät. Vastaavia tilanteita on muuallakin. Koska palkkausjärjestelmien uudistamiseen ei ole juurikaan varattu rahoitusta riskinä on, että kestävämmän suuri osa henkilöstöstä jää niin sanotulle takuupalkalle. Miten voidaan uudistaa palkkausjärjestelmiä, jos kyse on lähinnä nollasummpeleistä? Kuluneella neuvottelukierroksella

takuupalkkamääräyksiin tehtiin muutoksia, mikä herätti levottomuutta virastotasolla. Merkittäviä muutoksia aikaisempiin menettelyihin ei kuitenkaan ole ollut tarkoitus tehdä. Kuten palkkatason turvaamista koskevassa liitteessä todetaan, osapuolten tarkoituksena on, ettei kenenkään palkkaus alene järjestelmän käyttöönoton johdosta. Aiomme JUKOn valtion neuvottelukunnassa pitää tästä kiinni jatkossakin.

Uudessa virka- ja työehtosopimuksessa sovittiin, että uuden viraston perustamisen ja uuden palkkausjärjestelmän käyttöönoton väliselle ajalle neuvoteltaisiin tehtäväkohtaista palkanosaa väliaikana koskeva virka- ja työehtosopimus. Tarkoituksena oli sopia menettelystä jonka nojalla palkkausta voitaisiin tarkistaa jo ennen uuden järjestelmän käyttöönottoa henkilön tehtävien muuttuessa vaativammiksi. Valitettavasti hyvä tarkoitus ei näissä välikauden sopimuksissa näytä toteutuvan ainakaan palkansaajapuolen tarkoittamalla tavalla. Onneksi on esimerkkejä hyvistä työnantajista, jotka ovat menettelyä noudattaneet jo ilman erillistä sopimusmääräystäkin. Toivotaan, että tällainen esimerkki leviää laajalle. Jatkossa on tarkoituksena, että tulevissa organisaatiomuutostilanteissa palkkausjärjestelmien valmistelu aloitettaisiin mahdollisimman pian sen jälkeen, kun

uudistuksesta on päätetty hallitustasolla. Jos tällainen menettely onnistuu, ei tarvetta välikausien sopimuksille enää ole.

Valtiosektorin on pysyttävä jatkossakin houkuttelevana työpaikkana. Aikaisempina vuosina valtion yksityistä sektoria alempia palkkoja kompensointiin paremmalla palvelussuhdeturvalla ja vakaammilla työolosuhteilla. Rakenne- ja organisaatiomuutosten sekä alueellistamisten myötä turva ja vakaumus ovat kadonneet. Enää ongelmana ei ole ainoastaan millä uusilla henkilöillä saadaan rekrytoitua vaan myös se, miten päteviä ja motivoituneita väki saadaan jatkossa pysymään valtiosektorilla. Muuta eroa yksityiseen sektoriin ei kohta enää ole kuin huonompi palkka.

Kesä koittaa, nautitaan lomista ja kerätään voimia syksyä varten. Ja yritetään itse kukin muistaa, että vaikka ne kännykät ja sähköpostit on keksitty, loma on tarkoitettu lomailuun eikä palkattoman etätöön tekemiseen.

Kati Virtanen
JUKOn valtion
neuvottelukunnan
puheenjohtaja
asiamies
Suomen Lakimiesliitto

ELYjen alkutaipaleesta kouluarvosana seitsemän

Kaksi vuotta sitten emme tienneet ALKU-hankkeesta juuri mitään. Aluehallinnon kehittäminen sinälään ei ole ollut uutta. Tuoreessa muistissahan olivat Lääninhallinnon uudistus ja Ympäristökeskusten muodostaminen. ALKU-hankkeen laajuus ja ennen kaikkea 360 vuotta vanhan lääninhallinnon uudelleen organisointi herätti tunteita. Uudistuksen laajuus yllätti jokaisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, ELYt ja Aluehallintovirastot, AVIt, aloittivat toimintansa tämän vuoden alussa.

Toista vuotta synnyttämisen tuskaa

Toimintansa aloittaneiden viidentoista Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten organisaatiot ja toimintamallit luotiin puolentoista vuoden aikana eri valmisteluryhmissä. Poliittisesti hankkeen ohjaus oli hallituksen nimeämällä ministerityöryhmällä. Itse osallistuin valmisteluvaiheessa jukolaisten edustajana ja tiehallinnon jukolaisena pääluottamusmiehenä ELYjen organisaatio ja ohjausryhmän toimintaan. Organisaatio- ja ohjausryhmän jäsenet, virastojen johtajat, tulivat yhteen liitettävistä organisaatioista.

Epätoivo valmistelun onnistumisesta oli viime vuoden lopulla käsin kosketeltavaa. Välttämättömät lakiuudistukset vietiin läpi viimeisessä mahdollisessa junnassa. Valmisteltavista asioista jäi paljon kesken organisaatioiden aloittaessa vuoden alussa. Ohjausryhmän puheenjohtaja Korhonen arvioikin viimeisissä organisaatio- ja ohjausryhmän kokouksessa käynnistymisen olevan kouluarvosanoin arvioituna seiskan arvoista.

Valmistelutyö jatkuu edelleen

Valmistelun keskeneräisyys on siivittänyt ELY-keskusten viiden ensimmäisen kuukauden toimintaa. Suurimmat toiminnalliset vaikeudet ovat liittyneet atk-järjestelmiin. ATK-asiantuntijoille pitää nostaa hattua siitä, että sähköpostiosoitteen muutokset ja nettisivut ovat siirtymävaiheessa toimineet vähintään tyydyttävästi. Näin suuressa muutoksessa myös tiedotuksella ja viestinnällä on ollut merkittävä rooli. Virastojen tiedottajat ovat ottaneet hyvin haasteen vastaan ja ELYnimenä on jo syöpynt useampien asiakkaidemme mieliin siten, että kukaan ei kohta muista mitä oli ennen ELYjä.

Henkilöstö muutoksessa

Henkilöstön osalle muutos on merkinnyt paljon. Henkilöstöasioiden hoito ja valmistelu on kesken. ELY keskusten toiminnallinen ohjaus on Työ- ja elinkeinoministeriöllä, TEM:llä. Substanssi-ohjaus jäi muodostettujen virastojen entisille ministeriöille tai keskushallinnolle. Tämä on ollut melkoinen kulttuurin muutos monelle yhdistetylle virastolle ja myös ministeriöille. ELYt muodostuvat kolmen vastuualueen kombinaatioista. Yhdeksän ELYä on niin sanottuja täyden palvelun ELYä, eli ne muodostuvat kolmesta vastuualueesta; E-, L- ja Y-vastuualue. Näistä vastuualueista vain E on aiemmin ollut tekemisissä Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Eri vastuualueiden toimintojen ja työtapojen oppiminen vie aikansa.

Vaikeuksista huolimatta vuodenvaihteessa saatiin sovittua ELY keskuksia ja TE keskuksia koskevat YT ja luottamusmies-

sopimukset. Uuden palkkausjärjestelmän valmistelutyö on käynnissä ja tavoite on saada uusi PALKKAVAACA palkkausjärjestelmä käyttöön 1.1.2011 alkaen.

Tuottavuustavoitteilla ja toimintamenoasäätöillä irtisanomisiin (?)

Valtiovarainministeriö on asettanut vanhoille virastoille tuottavuustavoitteeksi 226 henkilötyövuoden vähentämisen vuoteen 2015. Myöhemmin VM on lisännyt ALKU-hankkeelle tuottavuustavoitteeksi 706 henkilötyövuoden vähentämisen vuoteen 2015 mennessä. Nämä henkilötyövähennystavoitteet ovat niin kovia, että niiden saavuttamisessa on ELY-keskuksilla vaikeuksia.

Tämän vuoden alussa on käynyt selvile, että ELY-keskusten toimintamenoissa on yli puolen miljoonan euron vaje. Mikäli vajetta ei saada täytettyä valtion toisessa lisätalousarviossa, niin jo tänä vuonna joudutaan sopeuttamistoimiin, kuten lomautuksiin, virkojen täyttölupakieltoon ja vapaaehtoiseen lomarahojen vaihtoon. Määräaikaisten työsuhteiden jatkaminen on myös katkolla. Kaikki tämä vaatii tietysti toteutuessaan yt-menettelyn käynnistämisen ELYissä.

Alkuinnostus uuden organisaation luomisessa saattaa saada kovan kolauksen, mikäli työyhteisössä joudutaan rankkoihin sopeuttamistoimiin ja irtisanomisiin yt-menettelyn kautta. ■

Pekka Liimatainen
pääluottamusmies
ELY keskuksset, JUKO ry

Trafituttaa

LIIKENTEEN TURVALLISUUSVIRASTO
TRAFI muodostettiin 1.1.2010 yhdistämällä Ajoneuvohallintokeskus, Ilmailuhallinto, Rautatievirasto ja Merenkululaitoksen meriturvallisuustoiminnot. Kirjoitus on tehty kokoamalla eri henkilöiden ajatuksia.

Ennen viraston toiminnan aloittamista tehtiin huolellista pohjatyötä, jossa Liikenne- ja viestintäministeriö huomioi henkilöstön mukaan ottamisen. Perusperiaatteina oli, että ketään ei irtisanota ja noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Linjattiin, että Trafissa on neljä toimialaa (Ilmailu, Merenkulku, Rautatiet ja Tieliikenne) ja näitä tukemassa Yhteiset palvelut -toiminto. Heti virkaan astuttuaan uusi pääjohtaja lakkautti YT-lain säännökset unohtaen toimialoista yhden yhdistämällä Rautatiet Tieliikenteeseen ja organisaatiouudistukset näyttävät jatkuvan yhä. Yhteiset palvelut -toiminnon rooli tuntuu vaikutusvallaltaan ja HTV-määrällään kasvavan toimialoja suuremmaksi vaikka sen tulisi olla niiden tukitoiminto. Sen tehtäviä, kuten laskutusta, siirretään toimialoille muutoinkin kuormitettujen substanssi-ihmisten hoidettavaksi. "Mitä varten tämä virasto oikein on olemassa?" on usein kuultu kysymys.

Hajautetun organisaation johtaminen on haasteellista. Trafin ylin johto ja yhteiset palvelut toimivat yhdessä ja yhdestä paikasta, muu henkilöstö on hajallaan eri toimipisteissä. Trafi JoRyssa kokoontuva ylin johto on lähes näkymätön ja sen tekemisistä on vaikea saada tietoa, koska henkilöstö ei ole ryhmässä edustettuna ja kokousmuistioissa on tekstiä vain muutama sanan verran per tehty päätös. Päätökset käydään läpi TraFi JoRyn jälkeen kokoontuvassa YT-joryssa, mutta vali-

tettavan usein vasta jälkijunassa. Henkilöstöllä tuntuu kaiken kaikkiaan olevan hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa. Toisaalta henkilöstö on kuitenkin pääsääntöisesti edustettuna erilaisissa ryhmissä ja pystymme ainakin tiedottamaan käynnissä olevista hankkeista. Trafissa sanotaankin: "Paras tiedonlähde on luottamusmies!"

Trafiilla on monta poliittisen tason strategista tavoitetta, jotka eivät tue toisiansa: yhdistää neljä eri organisaatiota ja yhtenäistää toimintatavat ja – kulttuurit, sekä alueellistaa joka viides HTV. Miten tämä yhtälö voi toteutua? Miten voidaan yhdistää neljä erilaista organisaatiokulttuuria, kun kolme neljästä liikennemuodosta ovat toiminnoiltaan ja tarpeiltaan hyvinkin samanlaisia ja neljäs on miehittänyt lähes kaikki positiot, joissa käytetään valtaa? Kun tähän lisätään ylhäältä annettu HTV-katto ja kasvavat EU-tason vaatimukset, miten käy perustehtävän eli liikenteen turvallisuuden edistämisen ja valvonnan?

Tärkeä näkökulma on myös henkilöstön jaksaminen. Trafin uusien asioiden, järjestelmien ja toimintatapojen opettelu vie ajan mielekkäältä työltä, perustehäviltä. Uutta palkkausjärjestelmääkin yritetään tehdä nopeammin kuin muissa uudistetuissa virastoissa, vielä ilman lisäeuroja. Henkilöstö väsyä ja turhautuu. Tällä hetkellä Trafin asiantuntijoita pitää paikoillaan lama. Kun työmarkkinat paranevat, talo on vaarassa tyhjentyä. Asiantuntijavirastossa asiantuntijapako lamauttaisi toiminnan lopullisesti, koska Trafin työnantajakuussa on paljon parantamisen varaa.

Luottamusmiehen kannalta työ on erityisen raskasta, koska valinnan vaih-

toehdot tuntuvat usein olevan akselilla huono – huonompi – huonoin. Myös vastakkainasettelu luottamusmies-työntantaja -linjalla tuo lisäpainetta: vaikka me kaikki oletettavasti pyrimme parhaaseen käytettävissä olevaan ratkaisuun, sitä ei aina neuvottelupöydässä huomaa.

Viimeisimpänä vaan ei vähäisimpänä, talous. Selvä on, että viraston käynnistyminen vaatii rahaa mutta miksi Trafimenot luvatuista synergiaeduista huolimatta tuntuvat vain kasvavan? Esimerkkinä erään toimialan menojen kasvu useilla miljoonilla viime vuoteen verrattuna. Trafin budjetti on viiden toimintakauden jälkeen jo miljoonia miinuksella. Säästöjä haetaan mm. matkustamisesta ja koulutuksesta. Henkilöstö on todella huolissaan: "Trafissa säästetään kuluista välittämättä".

Uskon silti, että Trafilaiset, mukaanlukien Jory, yrittävät parhaansa. Työstämme Trafia yhteistyöllä eteenpäin annettujen raamien puitteissa. On sääli, että Trafin asiantuntevaa, laadukasta ja tärkeää työtä ajetaan alas väkisin budjettia ja henkilötyövuosia leikkaamalla sekä aggressiivisella alueellistamispolitiikalla. EU:n vuoden 2007 työolobarometrin mukaan työn pysyvyys, positiivinen työilmapiiri ja erilaiset oppimismahdollisuudet kun ovat työtyytyväisyyden lähde. ■

Iina Rinne
pääluottamusmies
TraFi, Juko ry

Virkariitalautakunnan päätös lakkorajoista yhteiskunnan turvallisuudelle tärkeiden toimintojen osalta

VIRKARIITALAUTAKUNTA on valtakunnansovittelijan kolmeksi kaleriverivuodeksi kerrallaan nimeämä kahdeksan jäseninen toimielin, jonka tehtävänä on ratkaista työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia. Jäsenten tulee olla virkamiesten työoloihin perehtyneitä, neljä jäsenistä nimitään valtion neuvotteluviranomaisen ja neljä virkamiesyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullakin jäsenellä on kaksi henkilökohtaista varajäsentä. Lautakunta on päätösvaltainen vain täysilukuisena ja sen menot suoritetaan valtion varoista. Päätökseksi työtaistelutoimenpiteen vaarallisuutta yhteiskunnalle koskevassa asiassa tulee enemmistön mielipide.

VIRKARIITALAUTAKUNNAN PÄÄTÖS 9.4.2010:

Rajavartioliiton ja Merivartioliiton työtaistelun osalta virkariitalautakunta katsoi, että turvallisuuden ylläpitäminen rajoilla on kokonaisuudessaan yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeä toiminto, mutta riski työnseisauk-

sesta aiheutuvasta rikollisuuden kasvusta ei ole merkittävä ottaen huomioon työnseisauksen lyhyt kesto (3 pv.) ja se, että työtaistelu kohdistuu vain osaan rajatarkastustoiminnoista (vähimmäistarkastukset suoritetaan). Lautakunta katsoi, että kevennetyillä rajatarkastuksilla, mahdollisella suojelutyöllä ja muiden turvallisuusviranomaisten toiminnalla (poliisi, tulli ja puolustusvoimat) pystytään estämään ja korjaamaan työnseisauksen johdosta tilapäisesti heikentyneestä rajaturvallisuudesta johtuvat seuraamuksia siten, ettei työnseisauksesta aiheudu vakavaa vaaraa yhteiskunnan turvallisuudelle.

VM:n edustajat äänestivät asiassa vastaan ja jättivät eriyvän mielipiteen.

Päätös oli palkansaajajärjestöjen kannalta siinä mielessä myönteinen ja merkittävä, että se ei ole omiaan rajaamaan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavien alojen työtaisteluoikeutta. ■

Kirsi Venäläinen

lakimies, varatuomari
Suomen Lakimiesliitto

Keppi ja Porkkana
toivottaa lukijoilleen
hyvää ja rentouttavaa kesää.

LIITTOJEN VALTIOSEKTORIN ASIAMIEHET:

Agronomiliitto

Mari Raininko, asiamies
Puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
mari.raininko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat

Kalevi Juntunen, asiamies
puh. 0201 235 351, 040 582 2780
kalevi.juntunen@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftenjörnsförbundet i Finland, DIFF

Nina Norrman, t.f. verksamhetledare
tel. (09) 4767 7346, 040 594 8977
nina.norrman@diff.fi
www.diff.fi

Luonnontieteiden akateemisten liitto LAL

Jari Lehto, toiminnanjohtaja
puh. (09) 2511 1661, 0400 667 045
jari.lehto@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto

Tapio Hankala, toiminnanjohtaja
puh. (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE

Johanna Hämäläinen, asiamies
puh. 0201 299 289, 050 370 4456
johanna.hamalainen@sefe.fi
www.sefe.fi

Suomen Lakimiesliitto

Kati Virtanen, asiamies
puh. (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiliitto

Riitta Saikkonen-Heinonen, pääsihtööri
puh. (09) 6122 9177, 040 579 1513
riitta.saikkonen@psyli.fi
www.psyli.fi

Suomen Valtioteijijöiden Liitto SVAL

Arja Laine, asiamies
puh. (09) 6850 8020
arja.laine@sval.fi
www.sval.fi

Tekniikan Akateemisten Liitto TEK

Pia Hiltunen, asiamies
puh. (09) 2291 2223
pia.hiltunen@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Esa Schön, johtava lakimies
puh. 020 155 8808
esa.schon@tradenomiliitto.fi
www.tradenomiliitto.fi

Uusi Insinööriliitto UIL

Juha Särkkä, julkisen sektorin asiamies
puh. 0201 801 843
juha.sarkka@uil.fi
www.uil.fi

Ympäristöasiantuntijöiden keskusliitto YKL

Arja Varis, edunvalvontapäällikkö
puh. (09) 622 68510, 0400 488 516
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi

Vastaava toimittaja: Suomen Lakimiesliitto, Kati Virtanen, p. 09 8561 0346, kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
Toimitus: Suomen Lakimiesliitto, Aleksi Henttonen
Osoitteenmuutokset: Jäsenliitto